

SUPMII MÁILMMI NANNOSAMOS DÁLKKÁDATLÁHKA

Mii vuolláičállán suomelaš nuoraiddoaimmit gáibidit, ahte Suoma dálkkádatláhka ođasmahttojuvvo máilmmi nannosamosin ja gudneáŋgirasamosin vai dat speadjalastá Suoma hálu loktanit globála jodiheddjin dálkkádatnuppástusa vuostásaš barggus.

Dálkkádatnuppástus áitá olles olmmošgotti ja buot eallima min planehtas dakkárin, go mii daid dovdat. Das leat negatiivvalaš váikkuhusat nu ekologalaš, sosiálalaš go ekonomalašge birrasasamet. Stuorimus váras leat juo válmmašin heajumus sajádagas leahkki olbmot.

Vaikke dálkkádatnuppástus guoská buohkaide, dat váikkuha áibbas erenoamážit midjiide nuoraide ja min boahhteáigái. Mađe guhkit áiggi dálkkádatnuppástusa duostumiin ájahallat, dađe duođalabbot dan čuovvumušat leat.

Vai mii nagodit boahhteáiggisge seailuhit iežamet planehta eallingelbbolažžan ja dorvvastit buori eallima eavttuid, mii galgat doaimmat dál. Servvodaga galgá huksegoahit ođđasit nu, ahte vuhtiiváldit eananspáppa ekologalaš rámmaeavttuid. Dálkkádatlága galgá čavget, go dán rádjái dahkkojuvvon dálkkádatdoaimmat leat bisttiheamit.

Mii vuolláičállán nuoraiddoaimmit gáibidit čuovvovaš 1–5 girjema ođđa dálkkádatláhki.

Nuppástusa gáibidemiin,
Nuoraid Agenda 2030 -joavku ja Suoma ON-nuorat

Ovttasbarggus:

350 Suomi rs
Aseistakieltäytyjäliitto
Biosfääri rs
Changemaker
Climate Move
Dodo rs
Eurohpa-nuorat
European Youth Parliament Finland – EYP
F*NO Feministiset Nuoret ja Opiskelijat
Fridays for Future Suomi
FinMUN
Guovddášbellodatnuorat
Gurutnuorat
Helsingin YK-nuoret
Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan Vihreät
Helssega universitehta studeantagoddi
Hiilivapaa Suomi
Joensuu seudun monikulttuurisuusyhdistys rs
Jyväskylä ON-searvi
KD-nuorat
Kokoomuksen Opiskelijaliitto Tuhatkunta rs
Kuopion ilmastonuoret/Luonnonystävät-toimintaryhmä
Luonto-Liitto
Nuoraid dálkkádatdelegáhta, Allianssi rs
Nyyti rs

Nuorten Suomi rs
Olgešbellodatnuorat
ON-delegáhtat , Allianssi rs
Parecon Finland
Piraattinuoret
Plan International Suomi
Pohjola-Nordena Nuoraidlihttu
RÁB-nuorat
Suoma Sámi Nuorat
Suoma 4H-lihttu
Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI rs
Suomen Lukiolaisten Liitto
Suomen Nuorisovaltuustojen Liitto
Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU rs
Suomen Opiskelijakuntien Liitto – SAMOK rs
Suomen Partiolaiset – Finlands Scouter rs
Suomen Sadankomitea rs
Suomen Yhteiskunta-alojen Ylioppilaat
SYL - Suoma studeantagottiid lihttu rs
Svensk Ungdom – RKP-nuoret
Tampere ON-searvi
Turun YK-yhdistys
Turun yliopiston ylioppilaskunta
Vasemmistonuoret
WWF Nuorat

1. Dálkkádatláhkii galgá girjet Supmii čadni geatnegasvuoda juksat čitnaneutrálavuoda mañimustá jagi 2035 ja čitnanegeatiivvalašvuoda fargga dan mañjá

Láhkii galgá ásaht čadni gaskaubmiliid, maiguin sihkkarastit jagi 2035 čitnaneutrálavuodamihttomeari juksama. Gaskaubmilat bukte dálkkádatpolitihkkii joatkevašvuoda ja sihkkarastet sohka buolvvaid gaskasaš vuoiggalašvuoda.

Lágas galgá meroštallat čielgasit čitnaneutrálavuoda ja dan rehkenastinhámu nappo meroštallat, mo buot servvodaga sierra doaimmiid luoittuid rehkenastit.

Lága 15 §:s logahallojuvvon eiseválddi bargguide galgá lasihit, ahte juohke 15 §:s máinnašuvvon ovddasvástádusministeriija sihkkarastá iežas buohta luoitogeahpidanmihttomeriid ollašuvvama jagi 2035 rádjái ja dan mañjá. Dát sisttisdoallá geatnegasvuoda stáhtaráđi kansliijai čuovvut dálkkádatmihttomeriiguin seammá linnjás leahkki oamasteaddjibagadanpolitihka, ja ovdamearkka dihte jienastit fitnodatčoahkkimiin Pariissa soahpamuša luoitogeahpidanmihttomeriid mielásaš mearrádusaid beales. Suvdilis oamasteaddjibagadeami prinsihppamearrádus ii okto reahkká.

Dálkkádatlága galgá oppalaččat ovddidit geatnegahttibun, vai dan mihttomearit juksojuvvojit.

Buot láhkii girjenláhká doaimmain galgá váldit vuhtii sosiálalaš suvdilisvuoda, ja dahkat vuoiggalaš sirdašuvvama čitnaneutrála buresveadjinservvodahkii vejolažžan. Dálkkádatdoaimmaid galget iežaset oasil doarjut luondu mánggahámatvuoda suodjaleami.

2. Ođđa dálkkádatláhka galgá čuovvut luoittuid mitigašuvdnahierarkii

Suopma galgá mitigašuvdnahierarkii čuvodettiin vuostasajis geahpidit iežas luoittuid. Luitokompensašuvvnat galget leat easka mañimuš molssaeaktu čitnaneutrálavuhtii viggamis.

Suopma galgá geahpidit luoittuidis vuostasajis fossiila boaldámušaid golaheami geahpidemiin. Jo ása huvvon geađgečitnagildosa lassin láhkii galgá girjet plána earáge fossiila boaldámušain luohpamis jagi 2030 rádjái.

Suopma ii sáhte duhtat dušše iežas rájiid siskkobealde dagahuvvon luoittuid geahpideapmái. Suopma galgá dálkkádatlágain váldit ovddasvástádusa maiddá luoittuinis mat dagahuvvojit dan rájiid olggobealde.

Dat luoittut, maid ii sáhte geahpidit, galgá kompensaret stuoridemiin Suoma siskkáldas čitnanjelijuid. Suopma ii oaččo dorvvastit dálkkádatmihttomeriid juksamis olgoriikkalaš kompensašuvvnaide. Dálkkádatlágas galgá čatnasit stuoridit Suoma čitnanjelijuid ja meroštallat daidda gudneáŋgiris stuorrunmihttomeriid.

3. Ođđa dálkkádatláhka galgá dorvvastit nuoraid oassálastima dálkkádatpolitihkalaš mearrádusaid dahkamii

Nuoraid oasálašvuoda galgá lasihit ja doarjut. Nuoraid galgá gullat dálkkádatmearrádusaid dahkama plánen- ja ollašuhttinmuttuin. Dálkkádatmihttomeriid juksamis galgá raporteret nuoraid oliin ja nuoraide miellagiddevaš vugiiguin.

Stáhtaráđđi galgá ásahit nuorain čohkkejuvvon ja sorjjasmeahttun nuoraid orgána dálkkádatpolitihka plánema ja dasa guoski mearrádusaid dahkama doarjjan. Láhkii galgá girjet nuoraid orgánii gullangeatnegasvuoda ja kommenterenvuoigatvuoda álot, go lága suorgái gulli mihttomeriid dahje mihttáriid ásahit ja daid birra raporterejit, sihke dalle, go láhka beaiváduvvo.

4. Dálkkádatlágas galgá dáhkidit riikkavuložiidda bistevaš dieđuoazžun- ja oassálastinvejolašvuodaid iežaset eallinbirrasii guoski mearrádusaid dahkamii

Diehtu Suoma dálkkádatpolitihkalaš mearrádusaid dahkamis ja luoitogeahpidanmihttomeriid ovdáneamis galgá leat álkit, čađačuovgit ja jámma juohkehačča oazžumis.

Dálkkádatjahkemuitalusa galgá ovddidit nu, ahte dat hábme oppalašgova Suoma dálkkádatpolitihka dilis. Dat galgá boahteáiggis raporteret maiddái Suoma riikka olggobealde dagahuvvon luoittuid. Dása lassin dálkkádatjahkemuitalus galgá seassat eanangeavahansektora ja luoitogávpesektora dálkkádatpolitihkalaš doaibmabijuid. Dálkkádatjahkemuitalusa galgá nanosmahttit dálkkádatlága ođasmahttima olis ja dan juvssahahttivuoda galgá buoridit.

Ođđa dálkkádatláhka galgá dorvvastit riikkavuložiidda nana oassálastinvuoigatvuodaid dálkkádatpolitihkalaš mearrádusaid dahkamis. Dálkkádatlágas galgá ásahit mieldeváldingeatnegasvuoda dálkkádatpolitihka mihttomeriid ja daid mihttáriid ásadettiin sihke dálkkádatpolitihkalaš plánaid ollašuhtedettiin. Ođđa dálkkádatláhka galgá dáhkidit riikkavuložiidda oktilaš oassálastinvejolašvuodaid buot hálddahussurggiin.

Erenoamážit galgá gullat buot heajumus sajádagas leahkki olbmuid, geaidda dálkkádatnuppástusa váikkuhusat čuhcet garrasamosat. Maiddái guvllolaš dásseárvu galgá ollašuvvat riikkavuložiid gullamiin, ja gullandilálašvuodaid galgá ordnet miehtá Suoma álkit juvssahahtti báikkiin. Gullandilálašvuodain galgá váldit vuhtii easttahasvuoda.

5. Dálkkádatláhka galgá nanosmahttit dálkkádatpanela rolla Suoma dálkkádatpolitihkas

Lágas ásahuvvon mihttomearit galget vuodđuduvvat diehtagii, ja dálkkádatpanela galgá gullat dálkkádatpolitihka vugiid válljedettiin.

Dálkkádatláhka galgá dorvvastit dálkkádatpanelii bistevaš resurssaid ollašuhttit iežas ulbmila seammás go panelisttat doibmet aktiivvalaš dieđaservoša lahttun.

